

Firmapensionskasser

Markedsudvikling 2016

Indholdsfortegnelse

Indhold

1. Sammenfatning.....	1
2. Markant fremgang i firmapensionskassernes resultat.....	3
Afkast og placering af investeringsaktiver	4
Firmapensionskassernes medlemmer	5
3. Risici.....	5
Renterisici.....	6
Aktierisiko og andre markedsrisici	7
4. Nye informationsregler i IORP II-direktivet	7
5. Om statistikken	9
6. Oversigt over firmapensionskasser ultimo 2016	10

1. Sammenfatning

Firmapensionskasserne opnåede et samlet resultat på 3,8 mia. kr. i 2016 mod et resultat på 0,7 mia. kr. i 2015.

Forbedringen af resultatet kan primært henføres til en markant stigning i investeringsafkastet, som var på 4,5 mia. kr. i 2016 mod 0,5 mia. kr. i 2015. Den store stigning kan henføres til en stigning i afkastet på obligationer, der i 2016 udgjorde 76 pct. af de samlede investeringsaktiver.

De pensionsmæssige hensættelser i firmapensionskasserne var på ca. 41 mia. kr. i 2016, svarende til 1,3 pct. af de samlede pensionsmæssige hensættelser i Danmark. Markedet for firmapensionskasser er relativt koncentreret. Fem firmapensionskasser ejer 95 pct. af de samlede aktiver, mens den største firmapensionskasse alene ejer 70 pct. af de samlede aktiver.

Finanstilsynets stresstest af firmapensionskasserne, det såkaldte trafiklys, viste ultimo 2016, at én firmapensionskasse var i rødt lys, fordi den ikke havde tilstrækkelig kapital til at modstå det milde risikoscenarie. De resterende havde tilstrækkelig kapital til både at modstå det milde og hårde risikoscenarie og var dermed i grønt lys¹.

Sektorens samlede basiskapital lå ultimo 2016 på 7,4 mia. kr., mens det samlede kapitalkrav var 1,6 mia. kr. Solvensgraden for den samlede sektor var dermed 4,5 i 2016. Det er en forbedring i forhold til 2015, hvor solvensgraden lå på 3,4. Forbedringen skyldes primært en stigning i basiskapitalen.

For firmapensionskasserne under ét viser Finanstilsynets stresstest en gevinst på 1,1 mia. kr. ved et rentefald på 0,7 procentpoint mod et tab på 0,9 mia. kr., hvis renten stiger i samme omfang. Nettorentefølsomheden steg i forhold til 2015.

Firmapensionskassernes eksponering overfor aktiekursrisici, ejendomsrisici og valutarisici var på 0,97 mia. kr. i 2015. Aktiekursrisiko udgør hovedparten (0,4 mia. kr.). Se afsnit 3 for yderligere oplysninger om firmapensionskassernes risici.

Vedtagelsen af IORP II-direktivet medfører øgede krav til de oplysninger, firmapensionskasserne skal give til deres medlemmer. Når et medlem indtræder i en firmapensionskasse, skal det have en række informationer om selve ordningen. Pensionskassen skal opdatere disse informationer i en årlig pensionsoversigt.

Medlemmet skal også have regelmæssige oplysninger om eksempelvis udbetalingsmuligheder og ydelse under udbetalingen.

De nye krav skal sikre, at medlemmer af firmapensionskasser har bedre muligheder for at tilpasse deres opsparing til deres individuelle ønsker og behov.

¹ I trafiklyset skal firmapensionskasserne beregne effekten på kassens solvens i to af Finanstilsynet definerede risikoscenarier. Disse er henholdsvis et hårdt og et mildt risikoscenarie. Kassen er i gult lys, hvis den ikke har tilstrækkelig kapital til at modstå det hårde risikoscenarie. Kan kassen heller ikke modstå det milde risikoscenarie, er den i rødt lys.

Se kapitel 5 for generelle bemærkninger om statistikken bag analyseartiklen, herunder data-grundlaget.

2. Markant fremgang i firmapensionskassernes resultat

Firmapensionskasserne opnåede et samlet resultat på 3,8 mia. kr. i 2016, hvilket er langt det bedste resultat i den observerede femårige periode, jf. tabel 1. Den positive udvikling stammer primært fra en stor stigning i investeringsafkastet.

Tabel 1: Uddrag af resultatopgørelser og balancer, 2012-2016

Mio. kr.	2012	2013	2014	2015	2016	Vækst p.a.	
						2012-2016	2015-2016
Resultatposter						Pct.	
Medlemsbidrag i alt	668	294	352	266	252	-21,6	-5,2
Heraf ekstraordinære bidrag	293	35	72	15	8	-59,1	-43,4
Pensionsmæssige ydelser	1.747	1.643	1.685	1.644	1.661	-1,3	1,0
Ændring i pensionshensættelser (se anmærkning)	-2.641	2.522	-4.172	1.610	-652	*	*
Bonus i alt (se anmærkning)	0	0	0	-1	-1	*	*
Pensionsmæssige driftsomkostninger	21	23	22	23	18	-3,1	-20,9
Pensionsteknisk resultat	609	-232	-896	660	1.738	29,9	163,3
Investeringsafkast i alt	5.107	-1.632	5.445	530	4.505	-3,1	749,4
Årets nettoresultat	619	-231	-898	658	3.831	57,7	482,1
Balanceposter							
Pensionsmæssige hensættelser f.e.r.	43.799	38.972	43.033	41.199	40.894	-1,7	-0,7
Egenkapital	6.342	5.837	4.896	5.542	7.284	3,5	31,4
Aktiver i alt	57.381	52.661	59.432	59.821	59.133	0,8	-1,1

Note: Tabellen er baseret på de firmapensionskasser, der var på markedet i de enkelte år. Vækstraten følger intern rentes metode. Nettoresultat er efter skat. Ændringer i pensionshensættelserne skyldes primært renteændringer, idet de påvirker nutidsværdien af hensættelserne. Minus foran "Ændring i pensionshensættelser" betyder øgede hensættelser, som opgøres som en udgift. Et minus foran bonus betyder, at kunderne er tilskrevet bonus (minus på kassernes resultat).

F.e.r. er en forkortelse for *for egen regning*, og anvendes når et beløb er opgjort efter fradrag for genforsikringens andel.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Firmapensionskasserne opnåede i 2016 det højeste pensionstekniske resultat i den observerede periode. Resultatet afhænger i meget høj grad af investeringsafkastet og ændringerne i hensættelser. Disse er generelt de mest volatile poster i resultatopgørelsen, da de afhænger af renteændringer og de finansielle markeder.

Investeringsafkastet steg fra 0,5 mia. kr. i 2015 til 4,5 mia. kr. Den store stigning skal dog ses på baggrund af, at investeringsafkastet var relativt lavt i 2015. I samme periode steg pensionshensættelserne, og det påvirkede resultatet negativt med 0,7 mia. kr. i 2016.

Der bliver gradvist færre firmapensionskasser og færre medlemmer. Derfor er der en nedadgående tendens i både de samlede medlemsbidrag og de pensionsmæssige ydelser. Fra 2015 til 2016 er de samlede medlemsbidrag faldet med 5,2 pct. Cirka halvdelen af faldet kan forklares med et fald i de ekstraordinære bidrag, som sponsorvirksomheden bag firmapensionskassen indbetaler, ofte i forbindelse med behov for yderligere konsolidering. De pensionsmæssige ydelser steg marginalt fra 2015 til 2016, men udviste en svagt nedadgående tendens over en længere periode.

Endelig faldt de pensionsmæssige driftsomkostninger fra 23 mio. kr. til 18 mio. kr.

Samlet set steg nettoresultatet dermed med cirka 482 pct. fra 2015 til 2016, og nettoresultatet er det største i den observerede periode 2012-2016. Som følge af dette steg egenkapitalen også med 31,4 pct. fra 2015 til 2016.

De pensionsmæssige hensættelser f.e.r. i firmapensionskasser faldt fra 41,2 mia. kr. i 2015 til 40,9 mia. kr. i 2016. Det svarer til 1,3 pct. af de samlede pensionsmæssige hensættelser i Danmark (eksklusiv ATP).

Afkast og placering af investeringsaktiver

Firmapensionskasserne har primært placeret deres aktiver i obligationer, hvor statsobligationer og realkreditobligationer udgør hhv. 13 og 28 pct. af de samlede aktiver, jf. tabel 2. Fra 2015 til 2016 skete der relativt små ændringer i aktivsammensætningen. Andelen af afledte finansielle instrumenter til sikring steg let, mens andelen af kapitalandele faldt. Sidstnævnte ændring skyldes især en tilbagegang i andelen af noterede udenlandske kapitalandele. Andelen af aktiver placeret i grunde og bygninger steg desuden svagt.

Tabel 2: Aktivernes afkast og andel, 2015 og 2016

Pct.	Afkast - pct. p.a.		Andel - pct.	
	2015	2016	2015	2016
Grunde og bygninger				
Grunde og bygninger, der er direkte ejet	10,5	9,3	2,7	3,8
Ejendomsaktieselskaber	3,0	14,0	2,6	2,5
Grunde og bygninger i alt	8,1	11,0	5,2	6,3
Kapitalandele				
Børnoterede danske kapitalandele	34,9	6,4	0,7	1,7
Unoterede danske kapitalandele				
Børsnoterede udenlandske kapitalandele	9,3	10,3	7,9	4,6
Unoterede udenlandske kapitalandele	7,6	48,2	0,2	0,3
Kapitalandele i alt	11,9	7,4	8,7	6,6
Obligationer				
Statsobligationer (zone A)	0,2	4,5	15,0	13,3
Realkreditobligationer	-0,4	5,8	27,4	28,4
Indeksobligationer	3,6	4,3	7,8	7,8
Kreditobligationer investment grade	0,9	4,8	3,1	2,9
Kredit non inv. grade + emerging obligationer	1,0	5,6	8,3	8,0
Andre obligationer	-1,3	8,3	13,8	15,6
Obligationer i alt	0,0	5,2	75,4	76,1
Øvrige finansielle investeringsaktiver				
Afledte finansielle instrumenter til sikring	1,8	0,2	3,4	2,0
			2,9	5,9

Note: Beholdninger af aktiver ejet indirekte via investeringsforeningsbeviser er medtaget – det såkaldte se igennem-princip. Ikke alle firmapensionskasser indberetter alle nøgletal. Afkastet af afledte finansielle instrumenter indberettes ikke. Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Afkastet på kapitalandele var i 2016 på 7,4 pct., hvilket svarer til et fald på 4,5 procentpoint. Ændringen skyldes især et fald i afkastet på børsnoterede danske kapitalandele, som i 2016 gav et afkast på 6,4 pct. mod 34,9 pct. året før.

Afkastet på obligationer steg med 5,2 procentpoint. Det skyldes især en stigning i afkastet på stats-, realkredit- og andre obligationer. Da cirka 76 pct. af de samlede aktiver er placeret i obligationer, kan den store stigning i det samlede investeringsafkast fra 2015 til 2016 særligt henføres til afkastet på obligationer.

Firmapensionskassernes medlemmer

Ved udgangen af 2016 var ca. tre ud af fire medlemmer i de danske firmapensionskasser passive, jf. tabel 3. Et passivt medlem modtager ydelser, mens et aktivt medlem indbetaler midler til pensionskassen. Den høje andel af passive medlemmer afspejler, at mange af firmakasserne er under afvikling og derfor ikke optager nye medlemmer. Antallet af medlemmer i firmapensionskasserne er desuden faldet igennem flere år af samme årsag.

Tabel 3: Fordeling af firmapensionskassernes medlemstyper, 2015 og 2016

<i>Antal</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>
<i>Medlemmer, der ikke modtager ydelser, i alt</i>	<i>2.988</i>	<i>2.748</i>
Alderspensionister	7.104	7.075
Invalidepensionister	703	695
Pensionerede ægtefæller	1.926	1.935
Børn, der modtager børnepension	609	509
<i>Medlemmer, som modtager ydelser, i alt</i>	<i>10.342</i>	<i>10.214</i>

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

3. Risici

Ultimo 2016 indberettede i alt 18 firmapensionskasser trafiklys. Af disse kunne én pensionskasse ikke klare Finanstilsynets stresstest, jf. tabel 4. Denne kasse havde ikke tilstrækkelig kapital til at overholde det milde risikoscenarie, derfor var den i rødt lys. De resterende 17 pensionskasser havde tilstrækkelig kapital til at overholde både det milde og hårde risikoscenarie og indberettede derfor grønt lys.

Trafiklyset viser pensionskassernes investeringsrisiko og kapitalgrundlag med udgangspunkt i to scenarier: en middel negativ markedsudvikling (rødt lys) og en meget negativ markedsudvikling (gult lys). Der foretages bl.a. stød til renterisikoen på rentebærende fordringer og pensionshensættelser, aktierisiko, ejendomsrisiko, landespændsrisiko og råvarerisiko². Hvis en pensionskasse har en overdækning på mindre end nul i middelscenariet, vil denne være i rødt lys, mens pensionskassen vil være i gult lys, hvis den har en overdækning på mindre end nul i det meget negative scenarie. Hvis en pensionskasse fortsat har positiv overdækning i begge scenarier, vil den være i grønt lys.

² <https://www.finanstilsynet.dk/da/Ansoeg-og-Indberet/Indberetning-for-finansielle-virksomheder/System/FFR-Trafiklys>

Tabel 4: Trafiklys, 2014-2016

Antal firmapensionskasser	2014	2015	2016
Grønt lys	13	17	17
Gult lys	3	0	0
Rødt lys	3	1	1
Opfylder ikke kapitalkrav	0	0	0
Firmakasser i alt	19	18	18

Note: En firmapensionskasse er blevet afviklet i løbet af 2015.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Sektorens samlede basiskapital lå ultimo 2016 på 7,4 mia. kr., mens det samlede kapitalkrav var 1,6 mia. kr., jf. tabel 5. Året før var de samme tal henholdsvis 5,7 mia. kr. og 1,7 mia. kr.

Solvensgraden for den samlede sektor lå på 4,5, mens den lå på 3,4 året før. Solvensgraden angiver forholdet mellem den opgjorte kapital (basiskapitalen) og kapitalkravet. Lovkravet er en solvensgrad på minimum 1.

Den stigende solvensgrad fra ultimo 2015 til ultimo 2016 skyldes, at basiskapitalen steg med 31 pct., mens solvenskravet faldt med knapt 1 pct., jf. tabel 5. Stigningen i basiskapitalen kan primært henføres til det positive investeringsresultat i 2016.

Tabel 5: Udvikling i solvenskrav og basiskapital, 2015 og 2016

Mio. kr.	2015	2016	Ændring
Solvenskrav	1.657	1.644	-0,8%
Basiskapital	5.697	7.441	30,6%
Solvensgrad	3,4	4,5	31,7%

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Renterisici

Tabel 6 viser, hvordan værdien af firmapensionskassernes aktiver og passiver ændrer sig ved henholdsvis et rentefald og en rentestigning i det røde risikoscenarie. Det indebærer bl.a. en ændring på +/- 0,7 procentpoint i den lange rente.

Tabel 6: Rentefølsomhed – ændring i renten på 0,7 procentpoint, 2015 og 2016

Mio. kr.	Rentefald		Rentestigning	
	2015	2016	2015	2016
Pensionshensættelser	-3.288	-3.245	3.081	3.127
Rentebærende fordringer	1.639	1.386	-1.635	-1.384
Finansielle instrumenter	2.379	2.920	-2.117	-2.623
Nettorentefølsomhed	730	1.060	-672	-881

Note: Nettorentefølsomheden fås ved at trække påvirkningen på passiver fra påvirkningen på aktiver. En positiv nettorentefølsomhed er lig med, at kasserne opnår en gevinst på rentændringen.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Firmapensionskasserne ville ultimo 2016 få et samlet tab ved en rentestigning på 0,7 procentpoint og en gevinst ved et tilsvarende rentefald.

På passivside ville et rentefald i det røde risikoscenarie ultimo 2016 betyde, at sektoren skulle forøge de pensionsmæssige hensættelser med 3,2 mia. kr. Tabet i form af øgede hensættelser bliver opvejet af gevinster på aktivside gennem gevinster på obligationer og rentederivater på henholdsvis 1,4 mia. kr. og 2,9 mia. kr. Netto rentefølsomheden, der er den samlede effekt på kassernes aktiver og passiver, er i det røde rentefaldsscenario 1,1 mia. kr.

Netto rentefølsomheden ved en rentestigning i det røde risikoscenario var ultimo 2016 et tab på 0,9 mia. kr., hvilket er en forøgelse af rentefølsomheden sammenlignet med ultimo 2015.

Aktierisiko og andre markedsrisici

Det røde risikoscenario i Finanstilsynets trafiklys indeholder, udover renteændringer, risici på bl.a. aktier, ejendomme, valuta og råvarer, jf. tabel 7.

Tabel 7: Værdiændring i rødt risikoscenario, 2014-2016

<i>Mio. kr.</i>	2014	2015	2016
Aktiekursrisici	536	564	412
Ejendomsrisici	199	228	265
Valutarisici	241	248	294
Råvarerisici	0	0	0
Samlet risikoeksponering	975	1.041	971

Note: Ingen firmapensionskasser har indberettet risiko på råvarer.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Firmapensionskasserne i det røde scenario var mest eksponeret overfor et aktiekursfald (kursfald på 12 pct.), sådan som det også var tilfældet i de foregående år. Firmapensionskasserne havde ultimo 2016 generelt oplevet en faldende samlet risikoeksponering i forhold til ultimo 2015. Dette fald kan henføres til et fald i aktiekursrisikoen, som igen kan henføres til færre placeringer i kapitalandele ultimo 2016 i forhold til ultimo 2015.

4. Nye informationsregler i IORP II-direktivet

IORP II-direktivet indeholder regler, som skal sikre medlemmer af firmapensionskasser bedre information om deres pensionsordning. Efter den nugældende god skik-bekendtgørelse skal firmapensionskasser som standard kun give medlemmer ganske få generelle oplysninger, når de indtræder i en firmapensionskasse og under opsparingsforløbet. Kun i det tilfælde, medlemmet selv beder om det, skal pensionskassen give personlige oplysninger. Og først ved pensioneringen har medlemmet krav på oplysninger om sine ydelser og udbetalingsmåde.

Boks 1: IORP II-direktivet

IORP II-direktivet fastsætter som noget nyt både regler for den information, som et medlem skal have, når vedkommende træder ind i en ordning, regler for den årlige information til pensionstageren under optjeningen, og når pensionstidspunktet nærmer sig, samt regler for information i udbetalingsfasen.

Ved indtræden i en firmapensionskasse skal et medlem have en række informationer om selve ordningen. Det gælder f.eks. information om, hvornår medlemmet kan gå på pension, hvilke bidrag, som bliver indbetalt til ordningen, eventuelle garantier og omkostninger. Og som noget nyt stiller direktivet krav om, at medlemmerne skal have en prognose, der både indeholder bedste og værste scenarier.

Ovenstående oplysninger skal opdateres i en årlig pensionsoversigt.

I god tid inden pensionstidspunktet skal et medlem desuden have oplyst, hvilke ydelser vedkommende er berettiget til og valgmuligheder for udbetalingen. Under udbetalingen skal medlemmet regelmæssigt have oplysninger om ydelsen, udbetalingsmuligheder og eventuelle nedsættelser.

De nye informationskrav vil sikre medlemmer af firmapensionskasser langt bedre informationer om deres pensionsordning og dermed også bedre muligheder for at tilpasse opsparingen til deres individuelle ønsker og behov. Særligt de nye regler om prognoser vil give pensionsmedlemmerne et bedre indblik i, hvordan deres opsparing kan udvikle sig.

5. Om statistikken

Markedsudviklingsartiklen bygger på indberettede årsregnskaber for firmapensionskasser i Danmark. For regnskabsåret 2016 har 18 firmapensionskasser indberettet. Antallet af firmapensionskasser har altså være uændret i forhold til 2015.

Artiklen handler alene om firmapensionsordninger i firmapensionskasser. Firmapensionsordninger i livsforsikringselskaber og de tværgående pensionskasser er ikke omfattet.

Antallet af firmapensionskasser i Danmark har været støt faldende gennem mange år. Det skyldes, at der sjældent bliver etableret nye firmapensionskasser, og at de eksisterende firmapensionskasser enten overdrager deres firmaordninger eller lader sig afvikle ved ikke at optage nye medlemmer. Mange firmapensionskasser har altså alene medlemmer, der modtager pensionsydelse.

Firmapensionskassernes andel af den samlede pensionsformue udgjorde ca. 1,3 pct. ved udgangen af 2016³. Se også [markedsudviklingsartiklen for livsforsikringselskaber og tværgående pensionskasser 2015](#) for en oversigt over pensionsformuen i Danmark.

³ Den samlede pensionsformue i Danmark er opgjort eksklusiv ATP.

6. Oversigt over firmapensionskasser ultimo 2016

Regnr	Navn	Aktiver i alt 1.000 kr.
80228	TDC Pensionskasse	41.984.214
80965	IBM Pensionsfond (Pensionskasse)	7.818.803
80259	Danmarks Nationalbanks Pensionskasse (under afvikling)	4.527.832
81136	SAS Pilot & Navigatør Pensionskasse	1.470.984
81003	Kreditforeningen Danmarks Pensionsafviklingskasse	1.259.762
81023	Nykredits Afviklingspensionskasse	816.967
81009	Pensionskassen for Direktører i Sparekassen SDS (under afvikling)	709.193
81035	Xerox Pensionskasse (under afvikling)	449.275
80293	Københavns Havns Pensionskasse	282.095
80113	Pensionskassen under Alm. Brand A/S (Pensionsafviklingskasse)	119.204
80998	Cerestar Scandinavia's Pensionskasse	132.513
80313	Pensionsafviklingskassen for Købstædernes almindelige Brandforsikring	84.235
80324	Pensionskassen for funktionærer ansat i Roskilde Sparekasse (Afviklingskasse)	83.354
81007	Pensionskassen for direktører i nogle med Spk. Bikuben fusionerede spareks.	29.810
81134	Danske Banks pensionskasse for førtidspensionister	26.074
81086	Ford Motor Company's Pensionskasse	22.515
80054	Pensionskassen for Tjenestemænd i Det Classenske Fideicommis	2.815
80263	An/s Gudenaacentralens Pensionsafviklingskasse	1.266

Antal: 18

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet